

İnan Niçin Çıkıyor?

O, (İnanmışların) mecmuasıdır, ülkü ve kültür yolcularının mecmuası . Onda ne sun'î gururdan doğan bir iddia, ne filodoksların fuzulî tefahuru vardır .

" İNAN " ; yalnız kuvvetli bir inanmanın , hayata, millî hayata inanmanın, Ülkü ve Kültüre inanmanın ve nihayet Atatürk rejimine inanmanın yarattığı ölçüsüz samimiyet içinde doğdu ve öyle yaşayacaktır.

" İNAN " için " yarım " yok, " bütün " var .

O, " En iyi " , " En doğru " ve " En güzel " in, zerresini kaybetmez bir kudret olduğuna ve bu kudretin " Millî ülkü " bulunduğuna, ruhunun derinliklerine in-

rek, inanmıştır ve onun içindir ki " İNAN " , " bütün adam " ın mucmuasıdır.

" İNAN " daki yazılar : millî kültürü ve millî ülküyü mihver yapacaktır. " Altı ok " , " İNAN " ın programıdır.

" İNAN " , ilmi ilim için, sanatı san'at için değil, ilmi de, sanatı da millî ülkü için kabul ediyor.

"İnanmamış" ların ilminde, ilmin kabul etmediği basit bir ihtiras, sanatında renksizlik vardır. Bu ilimde demagoji kokusu duyar-sınız, o san'atta tereddüt. "İnanmamışlar" , belki her şeye sahiptir, yalnız ve mutlak bir şeye değil: "iç" in gözü..

" Bu göz görmek içindir , kulak işitmek için,
Fakat kalbin gözüdür " Doğru " ya gitmek için
Uzağı yakın gören, yoluna ışık saçan ,
Ülkü yolcularına yepyeni ufuk açan.
Gözüm görür, kulağım belki biraz işitir,
Fakat bence inanmak, mutlak bir kalp işidir!
İnan, sonra inandır, sen bir " yarım " değilsin,
İnan ki " yarım adam " , huzurunda eğilsin !

Yaşamak

Büyük mütefekkir Rousseau der ki: " İnsan iki türlü yaşar: Biri doğduğu için, diğeri yaşamak için "

Doğdukları için yaşayanlarda mutlak surette mide hâkimdir. Onlar, hayatı olduğu gibi kabul ederler ve hadiselerle karşı " Seyirci " , birer " nemelâzımcı " , kalırlar. Doğduğu için yaşayanın inandığı yine inanmadığı, bildiği yine bilmediğidir. Doğar, yaşar, ölür, fakat arkasında neiz bırakır, ne eser.

Noksanını bilmez, iddiacılığı hiç bir esasa dayanmaz. Ahlakî telâkkilerinde bir garabet varsa kusura bakmayınız, sadece mide-siyle düşünüyor. İki omuzu arasındaki yuvarlağı zaman olmuş ki bir yük diye taşımış ve zaten onun bütün faaliyet kabiliyetleri sönmüş ve o düşünmek iktidarını düşünememekte bulmuştur. O bir dalâl dostudur, " doğru " , yu sevmediği kadar !..

İnanmamış, inanmamış ki inandırırın, sevmemiş ki sevdirebil-s'in, duymamış ki duyurabil-sin.

Dudaklarında hadiselerle karşı hafif bir istihza okursanız evvelâ ona acıyınız-çünkü . zavallı bizzat kendisile istihza ettiğinin farkına varmayacak kadar gafil.

Yaşamak : doğduğu için yaşayana göre sade yaşamaksa diğeri için bir idealdir.

Doğduğu için yaşiyanda samimilik kendisinden başlar, yine kendisinde biter. Başladığı biteremediği, gördüğü görmediği, anladığı anlamadığıdır. Yalnız kendini sevene gülünç olmak her zaman mukadderdir. O ; bunu başka türlü karşılar, kerameti nefsinde bulur.

Bir gün size " Kant " , tan, " Kont " , tan bahsederse hayrette kalmayın, ansiklopedik bilgisi yok değil, yalnız umka inmemek şartıyla !. Olduğu yerde kalmayı ilerlemek sayar, nasıl ilerlesin ki gerilemeye mahkûm !..

Doğduğu için yaşayan, noksanını bilmemekle iftihar eder. Çünkü o, " Bütün " , olduğuna kanidir ve bilmez ki bütün hayatı boyunca zavallı bir " yarım " , dır, hem emekliyen, topallıyan bir " yarım! " , " Hiç " , " yarım " , dan daha kıymetlidir, çünkü " hiç " , düşünemediği kadar samimîdir. Onun bilgisizliği, diğerrinin total bilgikinden muhakkak ki üstündür.

Doğduğu için yaşiyana haşamak için yaşayan adam hamurunu satmak, ona bu iktidarı vermek lâzım. " Yarım " , ları " bütün " , yapmak memleket hesabına bir kazanç ve hakikî münevverler hesabına bir borçtur.

Bu borcu, güçlerinin yettiği kadar başarmağa çalışanlardır ki kökten idealisttir.

Çocuk haleti ruhiyesi korku ve heyecanla nasıl değişir?

Tedricî neşvünema ve tekâmüle tabii olan çocuklar, gerek ebeveynlerinden tevarus ettikleri bir takım ruhi malûliyetlerin ve gerekse aile yuvalarından aldıkları terbiye ve muhitî intibaların tam bir tesiri altında kalırlar. Normal olarak doğan ve zamanında dişlerini çıkaran ve yürüyen yavruların tabii inkişafı beklenirken fena bir terbiye ruhî tereddilerini mucip olacağı gibi bunun aksine gayri tabii doğan ve irsen fena karakterle malûliyet gösteren çocukların da iyi bir aile terbiyesi ve bakımı ile tereddiden vikaye edilecekleri muhakkaktır.

Biz bu mevzuumuzda irsen intikal eden " Spazmofili , sar'alı , mütereddi " .. İlah . ruhî malûliyet ve tereddilerden sarfınazar edip fena bir terbiyenin ve muhtelif şekildeki heyecanların çocuk haleti ruhiyesinde uyandıracığı aksülameller dolayısıyla müteheyyiçlerden bahsedeceğiz.

Yakın zamanlara kadar "Kekeme, titrek, ürkek ve korkak, çekingen ve yalnızlıktan hoşlanan , seriülnfial . . . İlah . . gibi muhtelif arazi ruhiye gösterenleri tek bir tip müteheyyiç telakki ederlerdi. Fakat bugünkü tetkikat bu muhtelif araz gösren müteheyyiçlerin muhtelif sınıflara ayrılması ve tedavinin tarzının da ona göre değişmesi lâzım geldiğini göstermektedir. Muhtelif tesir ve sebeplerle husule

İnanmak, sevmek, yapmak. Bu yol, yaratmağa varır. Yaratmak. . Bu, idealin kudreti kudretin idealidir. Hakikî, münevver ; her şeyden evvel bir yaratıcıdır.

Münevverler ! yaratınız!.

R.N.E.

gelen teheyyüçleri şu şekilde bir taksim yapmak kabildir.

- 1 - İnhirafi teheyyüciyyet ve yahut Sempatikotonik = Nebatiyülmense .
- 2 - Teheyyücatı mektume ve yahut Vagotonik = Hayvaniyülmense.
- 3 - Teheyyücatı muztaribane.
- 4 - Teheyyücatı tevahhuşiye .
- 5 - Teahhuru nefsaniyetle müterafik tıfıl nefsaniyetlerdir.

Bu muhtelif müteheyyiçlerin tıbbî tedaviden ziyade ruhî tedavilere ihtiyacı olduğundan bu makalemiz bilhassa çocuğun en yakın olan ana babaları ve sonra da onların terbiye ve tenmiyeleri hususunda mühim rolları olan öğretmenleri alâkadar edecektir.

Her hangi bir âmil tesirile gayri tabii ahval ve ruhî tegayyurat gösteren çocuklarda teheyyücün şekline göre tayin edilecek tedavi tarzını bir metod haline sokmak ve bir prensip telâkki etmek lâzımdır.

Ebeveyninden, şefkat kucagından ilk mektep hayatına atılan çocuklar bu yeni muhitlerinde de aynı şafkat ve samimiyet ile karşılanmazlarsa ufak bir tesirin bile ruhlarında büyük aksülameller tevliit edeceğinde şüphe yoktur. Evvelâ arzularıyla seve, seve koştukları mektebe gitmeği arzu etmezler. Zorla gönderilseler bile, fırsat bulduklarında bahaneler yaratarak mektepten kaçarlar. İşte bir taraftan sevmeyi bu yeni hayata onu cebren tetabuk ettirmek, diğerr taraftan onun muhtelif mazeret ve bahanelerle kaçmak istemesi tekerrür ettikçe, ruhunda yavaş yavaş aksülameller, heyecan, korku ve nefret hislerinin inkişafa başladığı görülür.

Bu anda yetişilmezse tabii bir insan olmaktan uzaklaşarak muvazenesiz, müte-

5032657
1937-1-4

inanmak

İrfan dedikleri inanmayı bilmenin ta kendisidir, insanı insan yapan inanabilmesi ve güvenebilmesidir.

Inanmak için eyi bir muhakeme eyi bir tahlile sahip olmak lâzımdır. Muhakeme ve tahlil bir mukayeseden doğar. Kıyas ve intuition intihap ise bir ve bir tecrübe meselesidir. Tam bir idealist realiteyi eyi gören onu ölçüp biçen ve ona iman edendir. Zaten tecrübeye, bilgiye ve intuition'a istinad etmiyen mefkûre tam bize bir iman değil dir. çabuk sarsılabilir inanmanın psikoanalitik tahlilibize dimağda merakizi asabiyeinin iki reaksiyonile tecelli eder; Kâmil bir insan ya kabul eder veya nehyeder. "Acaba,, lar mütereddit ve hodbinlerin mes-

heyyiç ve ahlaki karakterleri değişik bir mevcudiyet olmağa mükemmel bir kabiliyet kazanmış olur.

Bazan, yavrular yalnız cemiyetlerin cebriyle mektebe sevk edilirler ki burası onlar için, ebeveyni tarafından o güne kadar hiç hazırlanmayan, çok yabancı bir mühittir, kolay kolay tetabuk edemezler. Öğretmenler böylelerini sevgi ile mektebe bağlayacak bir hususiyet gösteremezler ve onların küçük kalplerinde okumak için ilk heves ve arzuları uyandıramazlarsa bunlardan iyi bir karakterli insan yaratmak çok müşkül ve hatta imkânsız olur. Şu halde çocuk terbiyesinde birinci rolü ebeveyn, ikinci fakat daha mühim rolü de öğretmenler alıyor demek.

1 - Sempatikotonik = Nebatiyülmense-teheyyüs nedir ?

*kenet hapıdır. Realiteyi hadisele-
rin seyrinden bekliyenler kendile-
rini talih nehrinin akıntısına kap-
tırmış kaltaban ve âciz mevcudiyet-
lerdir. Mücadeleci ruhlar inanan ve idealist ruhlardır, bunlar için zaman ve mekânın kıymeti olmadığı gibi şans da bunların elinde bir oyuncaktır. Bu gibilere mürgi talih daima güler.*

Cidalcı heyecanlı demektir. İdealistin en büyük düşmanı meskenettir. Mefkûrecinin meçhülleri, malûm; ve malûmları da birer hakikattir. Bilmediklerini bilmek ancak imanlı karakterlerin kârıdır.

Inanmak ruhun kemâlidir. İnanmak bir karakter asaletidir. İnanmak yüksek bir irade terbiyesidir. inanan insan duygularını

Aksülamellerede tezayüt, titreme, kalp çarpıntısı, vazomotör tegayyuratu hafif terlemeler, fazla idrar etme gibi araz gösteren, çekingen, kekeme mektepte sorulan suallere bildiği halde kekeliyerek ve müşkülâtle cevap verebilen bir tiptir ki buna biz tababette "Dopre," müteheyyiç tipi diyoruz.

Bu çocuklara geceleri ekseriya kâbus basar, rahatsız uyurlar. Korku ve feryad ile sığınyarak uyanırlar. Dıvarlara sürünerek ve ya dokunarak yürümekten zevk duyarlar. Kendi kendilerine konuşur, kelime ve adetleri tekrarlarlar. Mezarlıklardan, cenaze alayına tesadüften ve zararsız hayvanlardan ürkerler. Bu tipi bir misal ile izah edelim :

- Arkası var -

Dahiliye mütehassısı
Dr. Talât Borahan

dilediği hedefe tevcih edebilir. İnanan ve inanabilen bir ferd mutlak muvaffak olur.

İnanmadığı ve güvenmediği bir işe girişen için hüsrân muhakkaktır. İnanmak saadetin birinci şartıdır. Mütereddit ruhların karanlık dalâletine feci bir işkencedir.

İnanmak ruha inşirah, âsaba sükûnet, bedene sıhhat verir. İmansızlık kemalsizlik ve iptidailiktir. En iptidâî mahlûkat en mütereddit karakter taşıyanlardır. Tekâmül yalnız bedeni değil karakteri de beraber götürür. Güvenen için endişe yoktur. Yahut endişelerini mutlak halletmiştir.

Güvenmek zaten inanmaktır. İnanan güvenir.

inanan daima nikbindir. Tabiğattan ve cemiyetten sadaka bekliyenler ne kadar zavallıdır. Bedbinler yalnız cemiyetin sırtından geçinen birer parazit değil belki de cemiyetin gövdesini kemiren birer leş harğasıdır. Tabiğatı ve cemiyeti ellerinde tutanlar imanlı ve inançlı iradelerdir. Sosyal evolüsyon idealistlerin kuvvetli hamleleriyle olur. Hamle yapmak için İnanmak lâzımdır. Cemiyetler yetiştirdikleri elitlerle yaşayabilir. Elite yapan başarıyan demektir.

İmanlı mes'ut bir insandır. Çünkü onun için dâva çok fakat muamma yoktur. Hedefsizlik bitmek, sıfır olmak demektir. Gayelerin ve vazifenin hitamı ölümdür. Madde ile hayatı birbirinden ayırmak doğru değil, biri vasita ise öteki de gayedir. Hayat olma yınca nasıl gaye'de yoksa; gaye

bitince hayatiyet te bitmiş sayılır. Gayelerini toprak altına girmeden bitirmiş olanlar ne kadar bedbahtır.

İmanlı hayatından, asla müşteki olmaz, Çünkü şikâyet acizdir. âciz güvenemez ve inanamaz.

İdelist için mazi geçmiş ve övünülmez bir masaldır. Hal, mutlaka kısıvrak bağlanacak bir şikâr; istikbal ise her şeye rağmen varılacak bir hedeftir.

İmanlı, hür insan demektir. İnsan mahlûkların en âcizi olarak doğar, fakat ağır tekâmülüyle hadiselerden okadar ders alır ki kemâl devrinde zadesi olduğu tabiğatı bile avuçları içinde hapsedecek müthiş bir enerji akümülatörü olur, evet ama bu derslerden hisse alabilmek marifet İnanan yaratıcıdır ve yaratır. Yaratmak perakende ve âvare realiteleri tutup bir sıraya dizmek bir zincire vurmak demektir.

İdealist hür bir insandır, dedik' hür olan ihtirasları olandır. İhtiras, ruhun mutlak hakimiyeti ve güvenidir.

Bütün ahlâkî nakiseler bedbinlerde ve korkaklarda bulunur. İmanlı ne korkar ve ne de tereddüt eder.

Sokrat "Connais-toi, toi-meme,, prensibini ortaya atmıştır. Kendine bakabilmek bir irfan varlığıdır. Kendini tanımak ise bir kemaldır.

Omer Sitki Erdi

Seni Ondan Dinledim

Seni ondan dinledim, o büyük ihtiyardan,
Dedi ; — Acap geçti mi kahraman bu diyarardan..
Bağlı bütün gönlümüz onun büyük adına ,
Onunla milletimiz ermiştir muradına.
Sevgimiz öyle büyük, öyle çok, öyle derin ,
Siz kalbini dinleyin şu temiz köylülerin.
Her birinin gözünde ona minnet ışıldar .
Şimdi oğlum köylerde huzur var, yaşamak var.
Bilirsin ki çok çektik o eski zamanlarda ,
Bütün bir kış yaşadık her yazda, her baharda..
Verin dediler verdik, satın dediler sattık,
Onlar ömür sürdüler, biz ağladık, aç yattık.
Yaşım tamam seksen beş.. görmediğim kalmadı,
Zaptiye mi almadı, mültezim mi almadı
Üstümüzde ne varsa , altımızda kalırsa ,

Hele hazine biraz sıkışır, daralırsa ..
Ne verdikse yediler, sora esir dediler,
Köyleri bilmediler, köylüyü bilmediler .
Ne yuvamızda sevinç , ne benizde kan kaldı ,
Hulâsa elimizde şu bir kuru can kaldı .
.. İhtiyar burda durdu, doldurup lülesini ,
Perde perde yükseltti o gençleşen sesini :
— Fakat bilir misin ki bizdik suyunu veren ,
Buğdayını güneşe kurumak için seren
Hükûmet dediğimiz o büyük değirmenin..
İhtiyarlık unuttum , ne söyledimdi demin ?
Evet bilir misin ki şehre köyden çıkılır ,
Köylüyü tanımayan bir hükûmet yıkılır !
Ben okumuş değilim, bilmezdik okumayı,
Bir okumuş sanardık her sarıklı hocayı.
Onlar da bu köylünün sırtından geçinirdi ,
Şimdi kazançlarına ne yaman kesat girdi .
Hocanın hiçliğini anlattı bize zaman ..
Yıllarca beklemiştik doğudan bir kahraman ,
Bir “ En büyük ,, , asırlar görmemiş böylesini ,
Duysa kulaklarımız onun tunçtan sesini.
Bizi yakından bilen, bizi düşünen olsa ,
Artık bükük belimiz biraz olsun doğrulsa .
Her köye unuttursa açlığı, derdi, yası,
Yok olsa başımızdan tek o âşar belâsi
Artık köye hekim, su, köye yollar istesek,
Biz biziz, biz sahibiz, biz hâkimiz bir desek.
Bunu düşünüyorduk bundan on dört yıl evvel,
Bu yılların ardından gösterdi bir çelik el
Bir güneşin doğudan öyle yükseldiğini,
Asırlarca beklenen kahraman geldiğini.
O yarattı, o yaptı, nasıl tapmayız ona,
Nasıl kurban olmayız onun büyük yoluna.
O yol, köylünün yolu, o yol millete gider,
Başka bir yol inan ki hemen başında biter !
Göklere tek bir isim işliyor şimdi hilâl :
Gazi Mustafa Kemal, Gazi Mustafa Kemal !

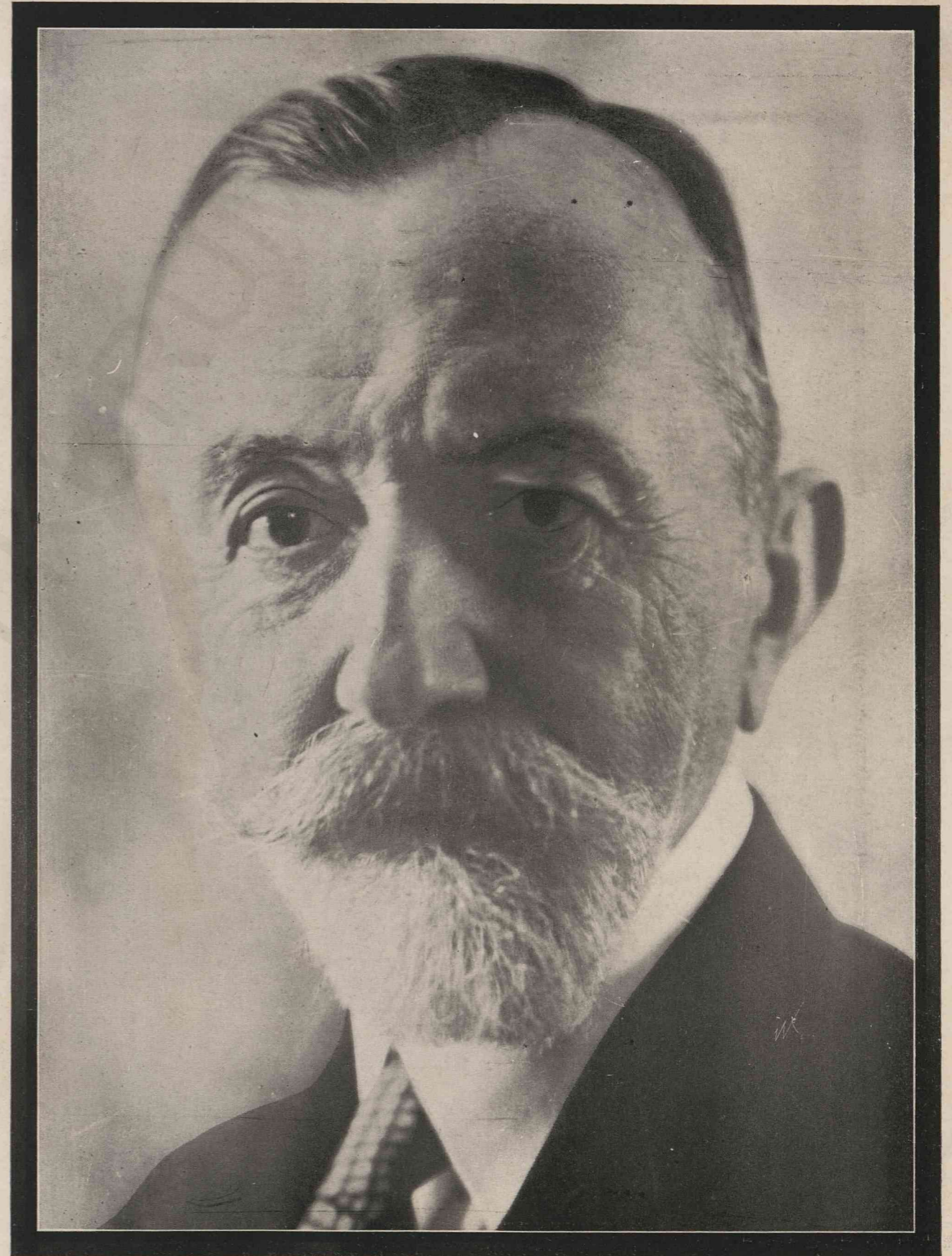
Büyük Hâmide Mersiye

—onun Lisaniyle—

“ Makber , sonudur de kayıkta bu ,
bir sırrı garibi Hâlikin bu !

—Makberden—

Derler ki. Ölüm hayata dönmek,
Bir anda doğup bir anda sönmek.
Ölmek o ne sır, ne bir muamma,
Ölmek de nasip, mukadder amma !
Ölmüş sayılır gelüp gidenler,
Bir ömrü harâp, türap edenler.
Amma, ki dehâya bir zeval yok,
Ölmek denilen o son hüçâl yok.
Dâhi . . . Ona asuman da şayan,
Dâhide hirem ki binümayan. (x)
“ En yükseğidir şevahıktın o ,
En muhtşemi savaatın o !
Hâlik denilen hayat da vardır,
Hâmid ! Sana kâinat da dardır!
Yazdın ki ölüm nedir beyan et,
“ Maksudu hayatı dermeyan et ,
Ölmek, didinüp sükûne ermek,
Maksudu hayat eser ki vermek.
Öldün dediler, cihan söner mi,
Umman tükenir, güneş döner mi ?
Tarih eğilir dehâna karşı,
Namin dolaşır bugün de arşı!
Gökler yıkılır yere geçerde,
Yerler yarılır ölüm seçer de
Dâhi oturur erikesinde,

Allah duyulur onun sesinde!
 Bir mûcizesin, eser muazzam,
 Ekberse o Tanrı sen de âzam.
 Sahrâ da senin, Tezerle Eşper,
 Bir başka cihan verir o " Duhter ".
 " Makber „ . . O fezâ ki öyle sonsuz,
 Hâmid bilinir mi bence onsuz.
 Hicran, açıyor gönülde bin dağ,
 En son sözüdür şol iki mısra :
 " Zevk yok gecesinde, gündüzünde,
 Ben neyliyeğim bu yer yüzünde „
 Hamid ! Sana dar gelir bu yerler,
 Arzî diyemez, hüdaî derler .
 Öldün dediler, ezel mi.. ölmez,
 Bitmek, ebedde hiç görülmez.
 " Makber „ de dedin : " gelince nöbet,
 Olsun dilerim yerim bu türbet. „
 Makber ki.. O yer yerin değildir ,
 Makber ki . . Sana karin değildir .
 Gökler eğilir bu ıztıraba,
 Allah iniyor bugün türaba !
 Tufan kesilir didei millet,
 Hicrinle kopar bugün kıyamet .
 Arkanda yanan mahşere bir bak ,
 Lâkin sana dar gelir bu toprak.
 Kalpler ki senin yegâne dârın,
 Hurşit olacak o türbedarın !

Rifat Necdet Evrimer

(x) Aslı " Herem " dir, " Hirem " de kullanılır
ve bu, selikamıza daha uygundur ve doğrudur .

Abdülhak Hâmidin Gayri matbu bir şiiri .

1

Evet, haneberduş idim, ve bihuş idim,
O günler seferberdi geçti,
O bir zindegânii ruh,
O bir ebri sarsar,
O bir berki hâtif,
Ve bir mevci tufanı Nuh
O bir anı mahşerdi geçti.

2

O günlerde,
Ömrüm düğünlerde geçmişti hep
Ve hep buse derlep
Peri kızları
İşaretle, davetle yıldızları
Semavattan arza.

3

Bütün gün mürüvvet
Bütün gülü gülşen bütün nevbahar
Ve leylü nehar
Ya mehtaptı, yahut şafak
Bu mutlak ebedzinde bir manzara,
Serapa hâp,
Eminim memat
Bu âlemde gelmezdi hatırlara

4

Münadii vuslat esen rüzgârı
Sevinç gözyaşındandı ırmakları
Hiyaban
Beyaban
Hacerler, secerler
Esirî güzellik bütün
İçinden onun ben kovuldum bugün

5

Kovuldum evet çünkü fâni idim,
O, lâkin devam etmede,
Fakat böyle bazan bu müştakına
Bekadan selâm etmede !
Bu fâniye kâfi dedim
Pekâlâ dedim, ben buna.

6

Nücmu güherbar ile
Murassa, müzehhep
Semalarda açmış o ezhar ile
Uzaktı, fakat lepbelep.
O günlerde ömrüm
düğünlerde geçmişti hep.

7

Tecellii mevsim
Ve yahut tecellii hak
Olup mütebessim,
Güzel bir gelinlik kız olmuş bahar
Denir namzetleri leylü nehar
Ki olmak için kâmvör
O ithaf eder bir kamer
Bu takdim eder bir şafak

8

Rebîî günlerle hep goncalep
Düğünlerde
Ömrüm, o günlerde geçmişti hep.

9

Faket ben yabanî idim
O arzı semavînin afakına
İlâhatin esrarü ezvakına

Sokuldum
Kovuldum
Bugün bazan onlar uzaktan bana
Terahhümle teklifi cam etmede

10

Yabaniye kâfi dedim
Evet gâhu bigâh
Fakat hahu nahah
Pekâlâ dedim, ben buna.

11

Bir olmakta günler
Yarınlarla, dün
Muhayyel kadehlerle hep lepbelep
Bu günlerde,
Ömrüm o dünlerde geçmekte hep

12

Evet haneberduş idim
Çünkü ben
Semavî değildim cihanî idim
O yerlerde olmazdı elbet yerim
Feleklerdi bunlar
Meleklerdi onlar.
Benim yoktu balü perim

13

Acab dünkü ben
Hayalen mi gittim o âlemlere
Acap hangi yıldızla bir an barıştım
Ne cür'etle bilmem
Geçerken karıştım
O hiç geçmiyen demlere.

14

Düşündüm o âlem demek âlemi dem
Düşündüm o bir an
Hayır ani gufran
Cihanîye kâfi dedim
İyi ya fena
Pekâlâ dedim ben buna

15

Pekâlâ demek hayli alâ
Rizadır, ganadır
Duadır, senadır
Bu darülfenadır
" Bilir haktaalâ "

16

O bezmi muhabbette sakî olan
Nebatin demek hepsi bintilinep
Bu hem demkeş olmağı
Hem teşnelep
Ya dünyada hiç var mı bakî olan

17

O millet
O vuslat
O devlet seferberdi geçti
O bir ahti sür'at ve bir devri bid'at
Ve bir seyri mazi ki,
Etmışti rüç'at
O bir lâle devrinde bin gül'izar
Evet tizreftar, hatırgüzar
O bir kârbanı sürur
Ki tekraren etmek bu yoldan mürur
Ezelden mukadderdi geçti.

18

Evet durmayup geçti
Sırtında gam
Ve bir çok niam
Meşacir, çemen, gülistan, lâlezar
Ve bir çok da
Meyhane, mescit, mezar
Fakat nafile
Yolun usretinden
Yükün sikletinden
O firkatnüma kafile
Görenler
Erenler
Durur zannederlerdi
Geçti
Bu bir maslahattır olunmaz idare
O halde
Ne çare !

Abdülhak Hâmid

SOĞUKSU

Baharın ilk müjdecisi olan kır menekşeleri açar, tabiati bir ümit ağı gibi ören yeşil renk karayı kovalarken gözlerde Soğuksu'yun muhteşem güzelliği buğulanır; gönüllerde eski hatıralar, zevk âlemleri

kımıldar, yükselir.

Zanos'tan cenubu garbiye doğru muntazam ve hafif meyillerle kıvrıla kıvrıla uzanan Soğuksu şosesinde Köseoğlu'dan sonra canlılık bir kat daha artar. Yolda ilerledikçe şairane levhalar da sizinle beraber yürür... İşte birbirine omuz veren gümüş dağlar.. Sağ etekte ışıltıyan

Pulatana evleri ve nihayet Yoroza'dan itibaren sahili kucaklamağa çalışan deniz.. ismi kara, kendi mavi deniz... İlkçamlık ilk dinlenme yeridir. Şosenin altı üstü çamlıktır. Artık ilerledikçe gelinciklerden

alev tarlaları görürsünüz, bahçelerde renk renk çiçekli meyva ağaçları sıralanmıştır. Daha yükseklerde havuzlu, çiçekli bahçelerle çevrili beyaz köşkler, binbir renk ve koku içinde binbir efsane ısıltıyan loş çamlıklar, derinliklerine ışık yağmuru yağan korular vardır. Baharın renklerinde şebnem titreşen sabahında burardan taşan kıvrak bülbül seslerine can mı dayanır. İlik, kokulu sabah rüzgârının beyaz ipek tülüne takılıp dört bucağa yayılan bu seslenme yalnız ideal aşk hummalarıyla yanan ruhları coşturmakla kalmaz, en amansız acıları da dindirir.

Kuşluğa doğru sünen bu ezginlerin yerini küme küme toplanılardan akseden kahkahalar, gönüllerini parmaklarının ucunda terennüm etmeğe çalışan gençlerin saz sesleri doldurur; bunları da köşe kapmaca, körebe oynayan çocukların şen, billür çığlıkları kuşatır.. Sonra sükûtun sesi vardır. Yemekler yenmiş semaverler sönmüş, sazlar susmuş, yavrular uyumuştur...

İkinci kahvaltısından sonra tur başlar. Bu Adaların tur âlemine benzemez: burada kadife eğerli, ipek püsküllü merkepler göremeyiz, olsa da istek yoktur.. Soğuksu, her adım başı insanı bir müddet yolundan alıkoyacak kadar varlıklardır. Burada adım adım ilerlenir; kol kola, memleket türküsü söyleyerek gezilir.

Kemahta kazma sesleri

(Erzincan notlarından)

Kemahtayım. Otomobiller tıklım tıklım yol malzemesiyle dolu olarak gelip boşalıyor. Kazma sesleri, dinamit patlayışları kulaklarda. Rüzgârla, kar ve yağmurdan başkasının el değdirmeyeceği dağlar, taşlar, toprak vıgınları kazılıp yarılmakta, eşilip deşilmekte, delinip bölünmektedir. Herkeste bir hareket. Gözlerde, muhasarada kalmışların imdat alınca ve kurtulunca duyacakları, sevinç parıltıları.

Medeniyet, bir bakımdan arzın renk, şekil ve tabiatını değiştirmek demektir. Ve yirminci asır, kilometrelerce kanal, yüzbinlerce boyda demir ray, bin-

lerce uzunlukta ve sayıda tünel ve tonlarca betonluk rıhtım, hektarlarca genişlikte baraj.. in asrı demek olabilir..

Hayvan yakalayup yemekte olan insan, taş kazma ile toprağı eşelemeğe, arzın sırtını değiştirmeğe başladığı zaman yaşayışını üstünletmişti. Dün, toprağı eşeleyiş, bugün, dağları delişe, kanallarla kıt'aları bölüşe, tabiati değiştirişe ve rıhtımlarla dalgaları önleyişe... Kadar uzayıp geldi.

Dünya, şeklen Avrupa, Asya, Afrika'yı ihtiva eden bir, Amerika iki, Okyanusya üç olmak üzere üç kıta halinde mütalea edilebilirdi. Fakat bu üçü, Süveyş dörde

Akşam garipliği ruhlara ürpermeler verirken bu dolaşma da biter.

Soğuksu'da gurubu her yerden seyretmek mümkündür. Yoroza doğru yavaş yavaş süzülen güneşin ölgün iltimalarının her saniye değişen tabloları karşısında insan damla damla erimek ister.. Sanırsınız ki güneş bu ülkeyi öksüz bırakmamak için koyu lacivertleşen dağların üstünde nazlı nazlı uzanan penbe tülünden birer meş'ale yakıyor.. Deniz de bu vefalı hicrana yanar, tutuşur... Güneş çekilirken o meşale, o yangın baygın bir renk alır, matlaşır.. matlaşır; heyecansız yüreklere titremeler, ışısız gözlerle nurlu damlalar vererek kaybolur..

Bu güzellikler panoramasında bir ülkü sombolü gibi yükselen, sayfiyenin değerini daha yükseklerle ileten bir yeri daha vardır; O da Atatürkün köşkü ve civarı..

Burası Soğuksu'yun en seçkin, en şık, en modern bir dekoruna maliktir. Büyük isme lâyık olmaya çalışan köşk, gündün güne güzelleşmekte, ziyaretçilere bir demet çiçek gibi her saniye terütaze gülümsemektedir.

Burada Soğuksu'yun yarım sakallı bekçisini söylemeden geçemeyeceğim. Yarım sakal'da (*) sürüsünü önüne katmış zengin bir çoban çalımı vardır, fakat sakalının güdük olması onu uzun boylu methetmeme mani oluyor. Sakalların tarihe karıştığı bu devirde yalnız onun bütünleşmesini temenni etmek bilmem fazla bir söz müdür.

(*) Soğuksu'da bir mevki.

Nurettin Erel

Köycülüğe giriş

İNKILÂPTA KÖYÜN MEVKİİ

Her sosyal inkılâp büyük kitlenin daha yüksek daha verimli bir hayat şekline erişmesi için yapılan bir kalkınma sayılır. Yani inkılâpta gaye kitledir, azlık değildir. Bu bakımdan inkılâplar muztarip büyük toplulukları bir hamle ile daha ileri burelara götürmek ve iztiraplarını, yokluk çırpınıklarını dindirmek için kullanılan veya tecrübe edilen birer vasıta sayılırlar.

ve Panama da beş'e çıkarmıştır. üç kıt'alık arz insan elinde beş kıta'ya bölünmüş bulunuyor.

Yuvarlağı alup bakmalı: Demir ağlar, Tüneller, Kanallar, Barajlar.... Nerelerde. Sonra o yerlerin sakinlerini gözetlemeli: Görüş, düşünüş, yaşayışları nasıl? Şu kanaat alınacaktır: İnsan, kafası düşünüşte ilerleyüp güçleştikçe, yaşayışını üstünletmek istedikçe dünyanın şeklini değiştiriyor.

Yakasına Ankara rozetini takanların ağzından şu sözler işidilmektedir.

Şu kadar asma, şu kadar beton köprü kurduk. Tünellerin sayısı şu kadar ve yarmaların sayısı bu kadardır. Toprak yolu demir yapıyoruz. Uzunluğu kilometrelerle olacaktır, Dalgaları başıboş bırakamayız. Açık sahili koy haline koyup şosemin ucunda vapurumuza bineceğiz. Ankara, çıplak ve ağaçsız olamazdı onu yeşile kapladık. Marmarayla Karadenizi küçültüp Ankaraya yerleştirdik. Deniz hasret kalınamaz, Tabiğatin

Onun içindir ki topluluğu geri bıraktıran ve dolayısıyla topluluğun verimini kısırlaştırarak onu ıstıraba, ümitsizliğe sürükleyen ve o günkü yaşama şartlarına, ihtiyaç ve temeyyüllerine uymıyan içtimai kıymetleri, ananaları, bayat telâkkileri - hakiki devrimler tereddüt etmeden yıkmak parçalayıp dağıtmak ve yerine kendi tanıdığı ve inandığı prensipleri yerleştirmek zorunu hissederek.

susuzluğu karşısında duramazdık. Çubuk Barajı'nı bunun için kurduk. Türkün kıyafetini yeni terzi elinde değiştirdiğimiz gibi yurdun pürüzlerini yeni hayatın hendesine uygun olarak dinamitle atacak ve eşüp deşeceğiz. Türkiyeyi böyle yapup yaradacağız.

Bir muzibin şu sözünü hatırladım: "Allah, Dünya yüzüne inmiş her tarafı gezdikten sonra, garplilere, çok kızmış, Benim dünyamın şeklini o kadar çok değiştirmişler ki tanıyamadım bile. Şarklılar ise emanete hiç el dokunduruyorlar demiş.."

(Şark) ve (Garp). Bu iki kelime, düne kadar ve bugün de ileri ile gerinin ifadesini teşkil ettiğine göre muzibin sözüne değer biçilebilir...

Kulaklarımda kazma sesleri, içimde sevinç. Ankara'nın iymanı, şu demir damardan damarlarıma boşalır gibi... Yakında Anadolu haritasını Avrupa kara parçalarından hangisi ile mukayese edeceğimi tasarlıyordum.

Halit Ağan

Kısaca inkılâp bizatihi bir gaye değil, daha ziyade özlenen ideale ulaşmak, kavuşmak için kullanılan mukaddes ve mutlu birmavasıttır.

(Büyük topluluk) deyip duruyoruz. Bundan neyi kastediyoruz, daha açık anlatalım.

Bu gün 17 milyonuz. 41.000 küsur köyümüz var, ve bu köylerimizde 13 milyonu aşmış yurtdaşımız, soydaşımız barınıyor. Geri kalan kasabalarımızı da birkaç vilâ yetimizi ayırd ederek köy saya biliriz.

Öyle ise (Büyük topluluk) dediğimiz mefhumun bu 13 milyonu aşan kitle olduğu kendiliğinden anlaşılmalıdır demektir.

Bize göre inkılâp ışığı şu iki hakikati bütün manasile aydınlatmıştır.

Halk ve Hak . . .

Bunu daha geniş bir izahla (Köy ve hak) diye de söyleyebiliriz.

İnkılâp büyük kitlenin daha yüksek ve daha verimli bir hayat şekline erişmesi için yapılan bir kalkınma hareketi olduğuna ve 14 milyonumuzun da Köylü bulunduğuna göre projöktörlerimizi bu (41) bin üzerine çevirmek ve enerjilerimizi bütün takatlarıyla buraya akıtmak mecburiyetinde olduğumuzu bir kerre daha anlamış oluruz.

Ekonomik ve Sosyal bünye bakımından tamamen kurunu vustai kalmış, Türk köyünü içinden kımıldatıp bir şahsiyet, olgun bir kıymet haline getirdiğimiz çağdadır ki ancak rahat bir nefes alabilir ve hedeflerimize vasil olduğumuzu ilân edebiliriz.

Esasen eskinin, dünün geriliği, zavallılığı, kötülüğü hep bu geniş halk kitlesinin ekonomik ve sosyal bünyesini tamamen iptidai bir halde bırakmış olmasında değil midir.

Onun için değil miydi ki gayri meşru zadelere dolu sarayı o sıska, kansız ve cansız saydığımız halk, son takatlarını harcıyarak ve leşine bile tahammül edemiyerek sınır dışına atmıştı.

* * *

Bu solukluğun, bu kısırlığın sebeplerini araştırırken yüz yılların koynuna saklanmış bir ihmal ve lakaydiyi derhal tesbit edebiliriz. Koca, imparatorluğun sınırlarını Viyana kapılarında Trablus sahillerine uzattığı çağlarda bile Türk köyü başı boş kalmış bir sağmal ineğin başka

ne idi. Binaenaleyh yüz yılların emdiği sararıp soldurduğu ve kuruttuğu bu sihirli kaynağı bütün duruluğuyla, bütün verimiyle tekrar canlandırıp coşturmak şüphesiz ki bir iki yılın enerji ve emeğiyle olamazdı. ve onun içindir ki herşeyden önce inkılâpçı devlet; bin bir pürüz ve dert arasında onbeş yıldır bu asırlık yaranın kapanması için çırpınıyor.

Devlet mekanizmasının bütün kolları bu yüz yıllık işleyen yarayı kapama noktasından seferber olacaktır. Ancak bu kolektif ve ahenkli çalışmadır ki bizi gayeye en kısa ve en kestirme yoldan kavuşturacaktır.

İşte bugün köy davasını bu zaviyeden gömek ve inkılâbın yürüyen mihveri istikametinde onu hakiki mevkiine yerleştirmek zaruretini hissediyoruz.

Büyük ve mutlu günleri yaratmada en güçlü yük köyün ve köylünün omuzlarına yükletilmiştir. vergi, asker, erzak iman kısaca diş ve tırnak hep o engin anbardan toplandı ve harcandı.

Şu halde yaratılan ileri günlerin en büyük payı yine ona harcanacaktır.

Halk ve Hak . . .

Devrim bu iki sağlam temele dayanıkça verimini ve kuvvetini daima taze ve zinde tutabilecektir. Esasen rejimin bütün prensipleri bu iki ana kaynağı beslemek ve korumak ülküsünü gütmüyorlar mı?

Büyük hak köyün ve köylününüdür.

Artık bu hakikatın işkillenecek, söz götüreceği en ufak bir noktası veya virgülü kalmamıştır. Mes'ele bu hususun nazari cephesini kalem veya proje çırpıntılarla isbat değil; büyük hakkı köye ulaştırabilmek ve dolayısıyla halkın, kitlenin özlediğimiz seviyeye vasil olabilmemesini filen - realite - olarak temin edebilmektedir.

Varılacak hedefi iyi tasarlandıktan sonra inkılâpçı metodla imkânları yıllara taksim ederek plânların her ne bahasına olursa olsun tahakkuk ettirmek bu yolda atılacak en şaşmaz ve başarıcı adımdır.

Münferid çırpınıklar yataklarını aşmış perişan su birikintileri gibi faydasız ve dolayısıyla zararlıdır.

Fikrimce enerjileri devlet mekanizması

Niçin Öldürüyorlar?..

Kafamda kıymetli okuyucularıma beğendirecek bir "Senaryo" yapmak istiyorum.. Bu yapıyı nasıl ve ne biçimde yapmak lâzım,, Neresinden başlayayım bunun?.. Bulduğum dekorlar birer birer hayalinin gözleri önünde yıkılıyor , . Ülkü taşıyan yapraklarından bazılarını bana tahsis lütfünde bulunan (İnan) için. bu mezhebe sâlik varlıklı gençler için bu isme ve maksada uygun bir yazı lâzım..

Bu düşünce ile günlerimi müte-reddit ve aradığını bulamıyan bir haleti ruhuyenin sıkıntıları içinde geçirirken; İstanbulda Cumhuriyet gazetesinde okuduğum iki cinayet havadisleri gözümün önünde kafamın içindeki Senaryoyu koydu...

15 ve 16 Mart 937 tarihli olan Cumhuriyet gazetelerinde okuduğum havadisler şunlardı: Mehmet namında birisi Rizeli Mustafa ile arkadaşı Yusufu öldürüş, sebep; kadın, kıskançlık...

altında teşkilatlandırmak ve hamleci metodlarla onları kanalize ederek azamî randumanı elde etmek takip olunacak partik yollardan sayılır.

İnkılâp Türkiyesinin doğu illeri ; mutlu bir kalkınma programının tatbiki arefesindedir.

Bu çağlarda köklü ve güçlü bir inanışla bu köy davasını incelemek; teşrih etmek, mıntakanın hususiyetlerini ve ön saftaki ihtiyaçlarını tebaruz ettirmeye çalışmak bence her münevver yurttaşın borcudur.

Yol belki çok uzun, belki çok dikenli ve meşekkatlidir. Fakat İnanalım ve unutmuyalım ki büyük mutlu hedef; hakiki saadet ulusal refah bu yolun ucundadır.

Dr. Rüknettin Fethi Olcaytuğ

Unkapnında Abdullah namında birisi ortağı "Veliyi öldürmüş ve onun karısını yaralamış , sebep ; mefaat, kabadayılık..

Asıl mevzu girmeden evvel bu havadislerin hatıratımda uyandırdığı bir iki misali de yazayım :

Şark vilâyetlerimizden birinin kıymetli C. Müddeiumumisiyle karşı karşıyayız o anlatıyor ben dinliyorum :

Düşün bir kere Selâmi ; kadını oğlak çalmağa sevkeden belki aklıktır Nitekim bir kısım etiyle derisini buldukları oğlak sahibine de bu yolda itirafta bulunuyor . Acıyorlar ve Muhtarın tavassut ile kendisini affediyorlar ve kendisine bir daha böyle fena harekette bulunmaması için de nasihat ediyorlar, Aradan onbeş gün geçmiyor, köyün havasını iğrenç ve ağır ve o zamana kadar bilmedikleri bir kokunun ifsad ettiğini gören bütün köy halkı sebebini araştırıyor . . O günlerde köyden kaybolan bir kadının çocuğunun bulunmaması ile bu koku arasında bir münasebet sezen köyün Muhtarı, bu kokunun kesafet peyda ettiği mıntaka içinde bulunan evvelce oğlak çalmış kadından her nedense bir daha şüpheleniyor.. Gidiyorlar , arıyorlar ve furununda . . . , Kömür haline gelmiş bir kılıfla bir kaç kol kemiği buluyorlar.. Kadını sıkıştırınca itiraf başlıyor.. Nihayet Jandarmalar , kelepçeler ve hapisane

odası . .

Hakimin karşısında Mücrim , kadın : "Benim oğlağı çaldığımı öldürdüğüm çocuğun anası muhtara gammazladı sandım , neydym başımın kara yazısı,, diyor..

İstanbulda müdafaa ettiğim maznunlardan birisi Nişantaşında birini yaralamış, birini öldürmüştü.. Cerhin sebebi Külhanbeylik katlin sebebi korku ve Evhamdı . .

Bir diğeri : En hafif ve tabii karşılanabilecek bir arkadaş şakasını sâhi ve haysiyetşiken addetmiş Tabacasının dört kurşuniyle arkadaşının vücudunu delmiş ve her ikisi de dörder beşer çocuklu birer aileyi Bababısız bırakmış - lardı . .

Ve nihayet daha geçenlerde yine gazetede okuduk; bir serseri hırsız bir polisin evine giriyor Polis aşağı kattadır. duyuluyor , polis odasına çıkıyor ve hırsızla karşılaşır baş ucundan tabancasını almak isterken hırsız elindeki kunduracı bıçağı ile vuruyor ve kaçıyor ve sonra sokakta kendisini yakalamak isteyen polis , Bekçi ve Halkın üzerine de bir aç kurt gibi saldırıyor vuruyor , vuruyor . . Bu suretle o gün bir polisimiz öldü . . . Beş altı kişi yaralandı . . .

Etiketleri boyunlarına asılı bu idamlık veya ağır ceza mahkûmlarına sokakta da tesadüf ettiğimiz oluyor . Polis veya Jandarmaların nezaretinde elleri kelepçeli , karakoldan sulh hakiminin huzuruna sevk ediliyorlar ve hakim bütün sorgularına ekserisi ; (Ben yapmadım, bilmiyorum, ben oradan geçerken beni yakaladılar..)

ve bazıları da (Ne yapalım, oldu) gibi kaçamaklı cevaplarda veya itiraflarda bulunuyorlar . . Bu ilk günler onların haleti ruhiyelerini, insicamsız muhakemelerini , perişan ve zaif âsaplarını mümkün olsa da bir mezürle ölçsek bir terazi ile tartsak hemen yüzde doksanının hali tabiiiden çok ayrılmış, kararsız , bitkin , adeta çok miktarda şarap içenlerde görülen bir halleri vardır. Doğru bir düşünce yok yalnız ortada kendi hesaplarına bir zararın mevcudiyetini hemen taakkul ederler bu zarar çerçevesi dahilinde ya bir sevgili, ya bir anne veya boynu bükük çocuklar, hapisane ve ölen istikbal... Onun için daha ilk anlarda , sarhoşluklarının humarı geçmeden ilk düşünüşleri yaptıklarını inkâr veya tevil etmek yoluna sapmak olur. Bu onlarda hemen bir fikri sabittir .

İşte bir tevkifhanenin loş, kasvetli ve müteaffin bir odası . . Yirmi otuz mevkuf veya mahkûm yeni gelen arkadaşlarını sarmışlar. Bazısı pek mütehassis sualleriyle bir hâkimden daha kurnaz soruşturmalar yapıyor . . Arada dudak bükmele, göz kırpmalar , tasvir edilen hareketlere uygun muhitin Argo lisanile söylenen tasvibkâr sözler. Veya imalar..

Taze bir suç işlemiş kahramanlar da inkâr etmek düşüncesi takarrur etmişse yaptıklarını ilk günlerde mevkuf ve mahkûm arkadaşlarından da gizlemeğe çalışır.. Yalnız onlardan bazı haberler almak için içlerinde şiddetli bir arzu vardır .

—Sonu var—

Ş. Helvactoğlu

İNAN...

İnan ; ferdin varlığında ilk kudret , cemaatin dayanacağı en büyük kuvvettir. Temeli inana dayanmayan maneviyat yıkılmağa mahkûmdur . Denilebilir ki ilk çağlarda olduğu gibi bu gün de yarın da yaşamının , yaşayışta muvaffak olmanın ilk sırrı inandır .

Fakat iyi bilmelidir ki inanmak kanmak demek değildir . İnanın dayandığı temel ; zekâ , akıl ve mantıktır . Zekâ ile akıl insana yol gösterirken mantığın malzemesinden inanın temelini de kurar .

Halbuki kanmanın derinliği ; hislerle , ihtiyaçlarla , sevki tabiiilerle doludur . Zekâ ile akıl ve mantık ; ferdi şaşmayan doğru yola , hakikate isal ettiği halde , hisler , ihtiyaçlar , sevki tabiiiler ; aklü mantığın aksi istikametlere , kanmaya , aldanmaya , uysallığa sürükler .

İnan ; varlığın maddi ve manevî bütün unsurlarına tefevvak ile tecelli ederse , mefkûre rolünü alır . Güstav lö bon diyor ki : "Ruhlar üzerine tesir etmeğe muktedir bir mefkûre bir kavmi mesud eder . " Filhakika kuvvetli inandan doğan mefkûre seadete yol açar . Elbette ki mefkûreli fertlerden müteşekkil bir cemaat ; kavi ve şuurlu bir birlik içinde yüksek mukadderata irişmeğe liyakat kazanır .

Ne vazık ki hakiki mefkûreyi yaradan aklın , zekânın fertte inkişafı uzun zamanların geçmesiyle olmuştur . Bunun içindir ki ilk insan ; uzun bir zaman hislerin , ihtiyaçların , sevki tabiiilerin altında ve nihayet tasavvufi duyguların tesirlerinde kalarak yürüyemedi , emekledi .

İlk âlemin dehşeti ; ilk insanın varlığında derin korkular yarattı . İnsan kendi gücü ile yenebildiklerini merhametsizce devirdi . Gücünün yetmedikleri için de hemcinsi ile giderek birlikler kurdu .

Fakat o devirlerde bileşen bu insan güçleri dahi tabiğatin ilham eylediği korkuları bertaraf etmeğe kâfi gelmedi . Göklerin gürültüsü , yıldırımların düşmesi , kasırgaların vukuu , zelzelelerin devamı onu daha başka dayanacak kuvvetler aramağa sevketti .

Bu derin ihtiyaç karşısında ona bir himaye işrab eden , gündüzlerini aydılatan , soğuklarda onu ısıtan , parlaklıkta , büyüklükte esi olmayan ve nihayet her gün doğudan haşmetle yükselen , batıdan azametle kaybolup giden esrarengiz güneşi kendine mabud tanıdı , ona bütün varlığının teslimiyeti ile diz çöküp teabbüt etti , ayı mukaddes tanıdı , yıldızlardan istiane etti . Nihayet hislerine , ihtiyaçlarına uygun tapacak bir çok şeyler daha aradı ve buldu .

Bu küçük mütaleadan da pek güzel anlaşılıyor ki ilk devirler insanların zekâ ve akıl işlemediğinden mantığın malzemesinden kurulan inan henüz doğmamıştı . Halbuki kanmayı yaradan hisler , ihtiyaçlar , sevki tabiiiler ; beşeriyeti aldanmalara , uysallıklara ve bu geniş ufukların maddi , manevî esaretlerine sevketti .

Fakat devirlerin teceddüdiyle insan anlayışları da genişledi . Bir çağdan diğer çağa intikal ettikçe beşeriyet müspet ilimlere yol buldu . Bu suretle efkârın ufukları da değişti . Zaman geldi ki güneşten , aydan , yıldızlardan istiane değil onlara birer âlem nazariyle baktı . Bulutları ilâhların şeytanlarla çarpıştığı birer harp meydanı değil topraktan tebahhur eden suların yağmurlara kavnak teşkil ettiğini öğrendi . Ateşe , öküze tapmak şöyle dursun onları ihtiyaçlarında kullanmak lâzım geldiğini anladı .

Zaman yürüdükçe o da kanmaktan inanmağa doğru yol aldı . Önüne düşen yalancı allah vekillerinin değil ilmin , fen-

Çocuk Dişlerinin Lüzum ve Ehemmiyeti

Artık her şeyde olduğu gibi süt dişleri hakkındaki cahilâne telâkkileri atmak zamanı çoktan gelmiştir . Çocuğun dişleri bünyesinde fazladan yaratılmış bir uzuv olmayıp kendisine can ve kan veren gıdayı uzviyette temsil ettirecek bir hale sokan en kıymetli cüzüldür . Çenesinde ağrı duyan çocuğu diş tabibine getirerek bu kadar kıymetli parçasının derhal çekilip atılmasını ısrarla isteyen , hatta bu arzuları yerine getirilmezse hiddet bile gösteren , ana ve babalara ve bu mahrumiyetin zararını bizzat çekecek zavallı yavruya acımak lâzımdır . Maalesf , bizde bir çok münevverler de dahil olduğu halde hemen bütün anne ve babalar süt dişlerini bir fazlalık telâkki ederek her çürüyen dişin mutlak çekilmesi icap edeceğine kanidirlir . İşte bu kanaat onları çocuklarının ağzını ihmale sevkeder ; yerine

yenisi ve iyisi gelecek diye beklerler . Çensinde evvelâ bir , iki ufak diş çürüğü varken bakımsızlık yüzünden çürükler büyümeğe ve diğerlerini de çürütmeğe başlarlar . Günün birinde hissettiği ağrıyı dindirmek üzere muayeneye getirdiklerinde zavallı yavrunun ağzı acınacak kadar berbat bir halde olduğu görülür . Annesi yana yakıla ; yemek yemiyor amcası , daima böyle halsiz vaziyettedir , ne ilâçlar içirdik , ne kadar doktor parası verdik , bu halinden kurtaramadık diye acınır durur ! . . . Filhakika , çok solgun benizli , zayıf , halsiz ve neşesizdir . Anne ve babasının bütün ısrarlarına rağmen bir lokma alırken bile istigna gösterir . Verilen hesapsız ilâçlar çocuğun garip arzusunu belki çoğaltır , fakat her lokmanın çürük dişlerde yapacağı ağrıdan kor-

nin işaretine teveccüh etti , kendi hür vicdanını dinlemeyi bildi . Nihayet teabbütler isteyen istibdadın önünde kanmağa isyan etti . Tenkit devrile tenvir devrini yarattı . Artık o cehennemlerin anahtarını taşıyan papalar , ve ; sakın bu âlemin âlayışına kapılmal . Bu , ehli küfründür sana cennet vâdolundu diyen o cahil âlimler yavaş yavaş manevî nuzlarını kaybettiler . Bir zamanlar Kâbede yüz üstü düşen putlar gibi o zalim hükümdarlar tacü tahtlarıyla yıkılıp yuvarlandılar .

Beşeriyet mahşeri , artık yer yer kanmaktan kurtuluyor , inanmak mefhumuna mazhar oluyordu . Çünkü Zekâ , akıl ve mantık ; insan fevkinde mahlûk olamayacağına , yer yüzüne inmiş allah vekilleri bulunamayacağına , her insanın hakimiyeti kendi elinde bulunacağını öğretmişti .

Fransız ihtilâline tekaddüm eden İngiliz ihtilâli ; yer yüzünde zulmün topunu kırmış , zulmetin perdesini yırtmıştı . Fransız ihtilâli ise ; bütün beşeriyet dalgalarına kanmak değil inanmak lâzım olduğunu ilân etmiş ve insanlığa yakışacak mefkû-

reler ortaya koymuştu . Bu mefkûrede inan ; insanlık faziletlerine dayanıyor , ve insanlığa yepyeni ufuklar açmış bulunuyordu .

Hürriyet ; insan hukukunun her şey üstünde bir varlık olduğunu , Müsavat ; bu hukukun terazisini , Adalet ; bu terazide müşîreyi temsil ediyordu . Hakka susamış , hak için yannmış beşeriyet ; bu üç mabuda secde etmiş , iman eylemişti . Artık ne o güneşten mabud , ne o ateşten ilâh ve ne de yer yüzünde allaha vekillik eden o sahtekârlar ; gafletten başka bir şey olmayan kanmanın devamına ve temelleri aklü mantıktan olan yeni inanın mahvına muktedir olamadılar .

Aforozlar , tekfirle coştı , fakat coşkun inan da mühib bir kasırga gibi gaflet temellerine dayanan kanmayı yer yer boğarken insanlık yürüdüğü yola görüyor , koştığı hedefi çok güzel seçiyordu . Artık kanmanın hudutları inanın lehine daralırken inanın çerçevesi de kanmanın aleyhine genişlemekte bulunuyordu .

— Sonu var —

N. Korkusuz

karak adeta dişsiz bir adam gibi çiğner . Kazara çürük dişi üzerine yapabileceği tazyikten duyacağı ağrı ile ekseriya yemeği yarı yolda bırakır . Yiyebildiğini de bütün bütün çiğnemedi yutar . Bu şekilde aldığı gıdaları ağızda lâzım gelen tahavvüle uğratmadan yutacağı için az zamanda mide ve bağırsakları da bozulur . Çünkü ağız, mide, karaciğer ve bağırsaklar arasında çok sıkı münasebet ve irtibatlar vardır . Hazım fiili bunların müşterek çalışmaları ve birbirine yardımcı olmaları ile kaim olur . Bunlardan herhangi birisinin noksan iş görmesi bütün bir cihazın bozulmasını ve hazımın noksan vukuunu icap ettirir . Onun için hazım cihazından herhangi bir bozukluğu olan bir adama her şeyden evvel dişlerini hastalaksız bir hale sokması ve noksanlarını yaptırması tavsiye olunur . İyi çiğnemedi yutan bir adamın mide , karaciğer ve bağırsaklarını muntazam çalıştırmaya imkân yoktur .

Çiğneme işinin umum bünyeye tesiri şu şekildedir :

Evvelâ , yemek çiğnerken lokmaya vaki olan her tazyik dişin yerleştiği sahadada fizikî tahrişler yaparak o sahadanın kuvvet ve mukavemetini arttırır ve nispetice dişin kendi necine ve çenenin kemigine bir çok hastalıkların vukuuna mani olacak kudret kazandırmış olur .

İkincisi ve daha mühimi yemek lokmasına vaki olan her tazyik ne kadar kuvvetle ve muntazam olursa ağıza o kadar bol tükürük akar . Tükürük , hem lokmayı ıslatarak yutulmasını kolay bir hale sokar ve hem de ihtiva ettiği "Kalsyum ve müsin" gibi kalevi maddeleriyle mide çalışması üzerine güzel tesirler yaparak farti hamızıyetini tadil eder , şu halde ağızda iyi çiğnenmeyen bir lokmanın tükürük ile iyi ıslanmadan yutulacağı için midenin hamızıyetini tadil edici maddeleri de ihtiva etmemiş olduğundan şüphe yoktur . Bu şekilde hamızıyeti tadil edilmeyen midenin gıda muhteviyatı keymus haline gelince büyük büyük parçalar halinde bağırsaklara geçerek gışa ve muhatisini

tahriş eder ve bir takım hastalıkların zuhuruna sebebiyet verir . Bu vaziyet karşısında karaciğer fazla çalışmaya mecbur olur; fakat bu da işi tabii yoluna sokmaya kâfi gelmez . Görülüyor ki hazım fiili muhtelif azaların birbirini tamamlayıcı mesaisi ile husule gelen tam bir neticedir . Bunlardan herhangi birisinde mevcut olan arıza muhakkak olarak diğerine de sirayet ederek bütün bir cümlemin nizamına hâle gelir . Halbuki çocuk uzviyetinin neşvü neması için mükemmel gıda almasına ve bu gıdayı da uzviyetinde mükemmel temsil etmesine zaruret vardır . Aksi taktirde meselâ ağızdaki vazife, bozuk dişler yüzünden noksan yapılmış bütün hazım cihazı da yavaş yavaş , dediğimiz şekilde bozulacağından her türlü ilâç almasına mukabil çocuğun zayıf ve cılız hali baki kalmır .

En ufak tesirlerle bünyesi sarsılarak bütün bir ailenin huzuru bozulur . Sebebi ağızdadır . Ona, varlığını takviye ve idameye yardımcı olan dişleri artık bir ızdırap vasıtası olmuşlardır . Yemekten istihnâsı dişlerinin bozukluğundan ve zayıf ve cılız olması da gıda alamamasındandır . Onu bu hale sokan da varlığı üzerinde titreyen ana ve babasının bilgisizliği dolayısıyla yaptığı ihmaldir . Kat'iyyen bilmek lâzımdır ki: Süt dişleri çocuk uzviyetinde ufak bir çürükten dolayı hemen çekilip atılmaya lâyık parçalar değildir . Çocuğun haliki ona mevcudiyetinin her cüz'üne birer vazife vererek yaratmış ve bir fazlalık ilâve etmemiştir . Bunların değişip yerlerine başkalarının gelmesi fazlalığından veya ehemmiyetsizliğinden değil, senin belki de bu günkü tababetin tam akıl erdiremediği bir takım fizyolojik tesir ve sebepler dolayısıyledir . Tabii olarak 2,5 yaşında yirmiye tamamlayan süt dişlerinin her birinin ayrı ayrı kıymeti ve lüzumu vardır .

- Sonu var -

Cemil Hulûsi Bulak

Tarihten yapraklar

ESKİ TRABZONA DAİR

Trabzonlu Rumlar, Jimnazlarında kendilerine ders olarak okutulan (Yuvanidis) in (Trabzon Tarihi) nden (1) öğrenerek bu çok eski Türk beldesini eski Greklerin, kendi cedlerinin kurduğunu iftiharla söyler dururlardı .

Mahut Pontos hulyasının dayandığı ve ileri sürülen desteklerinden biri de sözde bu tarihî haktı !

Trabzonu , kuruluş ve tarih sahnesine çıkış bakımından, grekliğe mal eden ne ilk olarak ve ne de yalnız Yuvanidistir . Ondan çok evvel işi öyle gösteren Rum tarihçiler blunduğu gibi, bu hususta hiç bir tetkike lüzum görmeksizin yalnız Grek kaynaklarından aldıklarını satan garpli tarihçiler de vardır .

Rahmetli ve gayretli şakir Şevket de zaman ve muhitine göre değerli bir eser sayılabi-

len kitabında kim bilir nerede görerek veya kimden dinleyerek aynı davayı gütmüştü(2)

Fakat ne acıdır ki Şakir Şevketten çok sonra da, yine o görüş ve gösteriş bir Türk eserinde yer bulmuştur: 1319 malî senesine ait Trabzon salnamesiyle tarihî kısmını yazan ve Şakir Şevkete nisbetle çok münevver olan — O da merhum — değerli Türk müellifin kaleminden de o masal bir hakikat gibi çıkmıştır . (3)

Şüphesiz ki bu hal , daha düne kadar , öz yurdumuzun eski tarihini yalnız garp gözlüğüyle , fakat üstünkörü görmeğe uğraşmaktan doğan bir gafletti ; şimdi o perde sıyrılmış , sezen ve gören gözler tarihimizin fecrine varan doğru yolu bize göstermiştir .

Yuvanidis ve emsalinin yanı başında doğruyu araştı-

(1) Aslen Bursalı ve Trabzon Rum jimnaz tarih hocası olan Sava Yuvanidis'in "Trabzon tarihi ve istatistikleri" unvanlı 300 küşür sahifelik bu Rumca eseri 1870 de İstanbulda basılmıştır ve bir nüshası Trabzon umumî kütüphanesinin 277 No. sında kayıtlıdır,

(2) Şakir Şevket - Trabzon Tarihi , Cilt : 1. Sa. 8-9.

(3) Hiçri 1321 malî 1319 senesine ait Trabzon Vilâyeti salnamesi, tarihî kısım Sa; 128-129 ,

ran ve gösteren garpli tarihçiler de yok değildir ; hatta bizden bile vardır :

Diyari Bekirli Sait paşa :
"Pontos memleketi.. Ezminei kadimede Tibar, Şalip ve Müznik denilen Türk kabilelerle meskûn idi. Muahharen Trabzon ve Amis (Amasya) şehirlerine Yunanlılar hicret eyledilerler. „ der. (4)

Şemsettin Sami de :
"Trabzon şehri pek eski olup Turuva muharebei meşhuresi zamanında dahi mevcut bulunmuş olduğu maznundur . Badehu Sinoba gelmiş olan Yunan muhacirlerinin bir kısmı dahi bu şehre intikal ederek ... „ diyor. (5)

Amasya tarihçisi Hüseyin Husamettinin eserinde de eski Trabzona dair değerli kayıtlar vardır . (6)

Halbuki Yuvanidis, emsali ve menbaları Trabzonun tarih sahnesine, daha doğrusu o

(4) Diyarbekirli Sait Paşa-Mir'atüliber, cilt: 4. birinci kitap, Asya, Sa: 160

Yukarıki ibarede geçen kabile isimleri Fransızca eserlerde : [Tibarèns-Tibareniens Tibareni] [Chalybes] ve [Mosques-Mochi -Mosynèques-Mosynoeci] şekillerinde geçmektedir.

(5) Şemsettin Sami - Kamusulalâm , Cilt 4. Sa: 3004-3005.

(6) Hüseyin Husamettin - Amasya tarihi Cilt: 2. Sa. 147,156,157.

zamana göre coğrafya sahasına ilk çıkışı hususunda istinat ettikleri tarih vak'asını kasten ve mantıksızca tahrif etmektedirler .

Onlara göre şöyle olmuştur:
"Milâttan evvel VIII asrın başlarında İyonya şehirlerinden, Mileden kalkan ve Mileliler diye tanınan kabileler boğazları aşarak Karadenize çıkmışlar, bu denizin cenup sahillerinde ilkin Sinop'u milâttan 785 sene evvel harben zaptederek orayı merkez edinmişler, ve yavaş yavaş sahili takiben ilerleyerek milâttan 756 sene evvel de Trabzonu tesis etmişlerdir. „

Tarihî bir mütearife olan bu rivayet esas itibarile doğrudur; ancak sonunda "Trabzonu tesis etmişlerdir,, yerine "Trabzona da gelmişlerdir „ demek şartile .

Çünkü Trabzon Sinoplu müstamereciler gelmezden çok evvel, orta Asyadan kopup gelen Türk kolları tarafından kurulmuştu ve vardı .

Bu varlığı her şeyden evvel onların kendi tarihî mesnetleri isbat eder :

Tarih gösteriyor ki İyon - yanın Milesinden Karadeniz kıyılarına gelenler gemici , tüccar ve bir kelime ile müstamerecilerdi ve buralara müstamereleler edinmeğe geliyorlardı .

Bu maksatla denizler aşan bu koloniler , arkası dik bir dağ zincirile kapalı ve tabiatile kendilerine meçhul , ıssız, tabii limansız ve hemen daimî fırtınalı bir sahilde ne diye bir şehir kurarlar , ve orada ne yaparlar ?

Demektir ki tüccar Mileli-Sinopluların Trabzona gelmesi ve her hangi bir suretle hulul edip yerleşmesi için Trabzonda bir varlığın , bir canlılığın ve gelenlerin tüccarî gayelerine elverişli bir işleğin bulunmuş olması birinci şarttı; ve bu böyle olmuştur.

Yalnız bu adamlar geldikten sonra Trabzonun rengini değiştirmiş ve zamanla şehre siyaseten hakim olmuş olabilirler; nitekim öyle de olmuştur :

Tarihte (Onbinlerin ricati) diye meşhur vak'ada İrandan kaçan Yunanlıların başında

Trabzona inen xénéphon (Trabzonun Sinoplu Yunanlılarının bir kolonisi olduğunu) söyler. (7) Bu vak'a ise milâttan 401 sene evvel , yani Sinopluların buraya gelmesinden 355 sene sonradır .

Fakat meselenin bu safhası başka ve sonraki iştir .

Bir de Trabzonun ismi meselesi vardır :

Trabzondan bahseden bütün müellifler şehrin ismini kalesinin şeklinden almış olduğunda âdetâ ittifak ederler; Trabzonun kalesi müstaitil - masa şeklinde imiş , grekçe bu şekle (Trapezüs) denirmiş , bu şekil şehre de alem olmuş .

Demek oluyor ki - Bizans devrinde Anadoluya gelen Türklerin yaptıkları gibi - şehri kalesinin şekline göre adlayan grekler buraya geldikleri zaman bir kale ile sarılı bir şehir buldular ve gördüler ; aksi halde , yani

(7) xénéphon - (Anabasis) La Retraite des dix mille , Perrot d'Ablancourt'un Fransızca tercümesi, Paris 1886, 4 üncü kitap sa. 104 .

şehri ilk önce kendilerinin kurduğuna göre, mevcut olmayan bir kalenin mevhum şekline göre şehre ad takmış oluyorlar !

Trabzonun Mile-Sinoplularından evvel var olduğu, bunu söyleyen hakikî tarihçiler bulunduğu ve bunların eser ve fikirleri arayanlar için meydanda durduğu halde beriklerin mahut (Tarihi yalan söyletme) cür'eti nereden çıkıyor? Ananevî grek gayretkeşliğinden, daha doğrusu uydurmacılığından .

Çünkü eski grekler kendilerinden başka kavim ve milletlere basbayağı (Barbar) derlerdi, ve bütün medeniyet iz ve eserlerini yalnız kendi ırklarına mal ederlerdi. Bu meyanda medeniliğin ilk büyük tezahuru olan şehir kurmayı da .

Sonrakiler ve bilhassa bütün helleniste ve humaniste'ler bu

vadide eskilerden pek geri kalmış sayılmazlar .

Trabzonun Mile-Sinoplularından çok evvel - En aşağı millâttan 2 bin sene önceden var olduğunu ve hele bu varlığın Orta Asyalılar tarafından kurulduğunu sarahat ve selâhiyetle söyleyen garpli tarihçiden ve eserinden gelecek yazımda dahsetmeğe çalışacak ve bu hususta dediklerini aynen nakledeceğim .

Yalnız şimdiden , bahse mevzu eseri bir çok araştırmalar, emekler ve nakdî fedakârlıklar neticesi buldurup getirten Bay İhsan Nemliye burada, Trabzon Tarihi namına olduğu gibi, bu işin bir amatörü sıfatı ile de şahsen , teşekkürle borçlu olduğumu kaydetmeden geçemem.

- Arkası var -

V. B. CİNEMRE

Eser yaratanlar

— Dökroli'nin Ruhuna —

Ermitage okulu... Matmazel (Hamaid) in idaresi altında bulunan bu okul, bütün dünyaca malumdur ve doktor (Dökroli) nin ilk okul alanında yarattığı olgunluğu taşıyan bir eserdir .

Adı bütün dünya terbiyecileri tarafından saygı ile anılan doktor Dökroli; tatbikatı itibarile tebellür ve teazzi eden bir usul ile çocuğu, hem ferdî terbiye ve hem içtimaî terbiye bakımından okul teşkilâtı içinde faal ve ictimai kudret ve verimliliği kazanmış olarak yetiştirmek istiyor .

Okul , her türlü nümayişten uzak; normal, olduğu gibi ve hayatın gereklerine uygun bir şekil ve mahiyettedir. Ziyatçileri üzerinde de bu tesiri bırakıyor . Bürüksel ara trenleri yolu üzerinde güzel bir evde de madam Dökroli , eşinin usulünü aynı dikkat ve ihtimamla çocuklarına tatbik ediyor .

Dünyanın her tarafından psikoloğlar, hekimler, devlet adamları, öğretmenler burasını ziyarete geliyorlar .

Doktor Dökroli, fikirlerini izah ve teşrih etmekte, yaptığı münakaşalarda dinleyen üzerinde sesi, tavı , gözlerle insanı ; noktai nazarı arkasından sürükleyecek kadar cazip ve sehhar bir tesir bırakmaktadır.

Dökroli, bizi burada bir âlim veya bir hekim olmak noktasından değil ; bir terbiyeci olmak noktasından alâkadar etmektedir.

Yirminci asrın terbiyevî cereyanları Hindistan, Avrupa ve Amerikada mübeşşirlerle genişlemektedir: Madam Montessori, Bokulsi, DeWey, Ferrière , Tagor!..

Bunlar arasında doktor Dökroli başlı başına bir "Originalité " dir. Evveleminde bu şahsiyet, bir âlim, bir fenci ve bir laboratuar adamıdır .

Fikirlerini , şeniyetleri tedkik neticesi elde ediyor . Laboratuarında ve mektebinde .

(Ermitage) de o bir idare başı olduğu kadar bir terbiye şefidir de. Takipçi, teşci edici ve ilham vericidir. O büyük sınıflarda riyaziye derslerinde bir mürebbinin amelîliğile bir psikoloğun ilmî çalışmaları arasında bir bağlılık vücude getiriyor. Bir mürebbi sıfatı ile yaptığı tecrübeyi bir psikolog olarak tenvir ve tetviç ediyor.

Psikolojik bilgisi bir mürebbi muhayyilesine müessir oluyor ve kendisile çalışanlar da bu büyük şahsiyetten ilham alıyorlar. Aziz dostu Klaparedin dediği gibi : "Zengin tecrübeyi mücehhez ve müsella olan Dökroli hakikatın

emrine, âlim zekâsını iknakâr ve geniş karihasını amade kılıyor .

"Dökroli,, nin okulu, sebata ve takip edileceğine güzel bir örnektir . Onun çocukla temas tarihi biraz uzaktır. 1901 den itibaren anormal çocuklar için bir müessesesi olduğunu görüyoruz. Dökroli bu müessesede küçüklerin faaliyeti üzerinde yaptığı müşahede , onların uzvî , zihnî teessürî hayatlarile yakından ve candan alâkadar olması; h e r talebe üzerindeki mesaisini ferdileştirmesi , çocukta iyi ve cazip temayüllerin vücuda gelmesi hususunda teşkil edilmiş bir muhitin yapacağı tesire dair taşıdığı mülâhaza ve işte bunlar ufaktan ufaka nihayet bir inzibat sistemini, programını ve tedris usullerini doğurdu.

1907 de matmazel " Degand ,, ve "Monchemp,, ile anormal çocuklar için ilk okulunu tesis etti . Bu , hayat için hayat mektebi idi ! Başlangıçta o diğer terbiyeciler gibi aynı yolu takip etti , bir değişiklik yapmadı . "Binet,, gibi o da çocuklarını tanımak hususunda "Test,, usullerine müracaat etti ve doğrudan doğruya müşahedeler yaptı ve "Dewey,, gibi terbiye ve tedris programını çocukların en iptidai alâkaları üzerine istinat ettirdi ve böyle tanzim ve "Montessori,, gibi onlara hareket ve faaliyet hürriyeti tem'in eyledi .

Fakat bütün bu yenilikler ademi memnuniyeti ve tenkidi celbetmedi değil. Veliler; imtihanların mesai nazımı olmasını kabul etmediği bu mektebe çocuklarını göndermekte tereddüt ettiler . Korktular ki onlar için Üniversite kapıları kapanacak !

Halk köhne mülâhazalarile çocukların muayyen bir nizamı tabi olmadıklarını ve hocaların sistematik ders yapmadıklarını tenkit ettiler. Buna mukabil bazı zeki ebeveyn ve öğretmenler "Dökroli,, ye bu faaliyetlerinde müzahir oldular.

Çocuklar; "Dökroli,, nin bu okulundan çıktılar ve orta okula girdiler ve hatta orta tahsili yaptıktan sonra Üniversiteye bile

Bu talebenin; diğerleri arasında her hususta temayüz ettiği ve muvaffak olduğu görüldü. Bunun üzerine bir ikinci

okul açıldı ve "Yeni okullar kurumu,, diye bir de kurum tesis edildi ve bu yolda faaliyet sarfedilirken genel savaş ilân olundu , doktor süel ödev başına gitti ve okulda talebesi matmazel "Hamaid,, 1916 da doktorun usulünü bir ilk okulda muvaffakiyetle tatbik etti ve 1917 de bu yeni okulu muhafaza ve idare etmek üzere bir veliler kurumu tesis olundu .

Genel savaş bitti , okulun talebesi çoğaldı, okul büyüdü. Bu tarihten itibaren Dökroli iki ödevi üzerine aldı :

1 - Kendi okulunda faaliyet , 2 -Bürükselde umumî tahsil alanında ödev. Matmazel Hamaid'in mesaisi, feragatı, ciddiliği ve hocasının kanaatlarına ve fikirlerine bağlılığıyla değerli sonuçlar verdi .

Bürükselin muhtelif okullarında müteaddit tecrübe sınıfları açıldı. İspekterler, yeni usulün tatbikinde öğretmenleri teşci ve takviye ettiler.

Öğretmenler matmazel "Hamaid,, in etrafında toplanarak tecrübelerini tatbik hususunda tetkikler yaptılar.

Yazımı bitirirken size bu öğretmenlerden birinin mütalea ve ihtisaslarını bildireceğim :

Dökroli okulunda terakki çabuktur . Muhtelif memleketlerden gelen ziyaretçiler ; Dökroli'nin geniş nüfuz ve tesiri altında kalırlar .

1920 de Dökroli'ye Tıp fakültesinde "Hıfzıssıhha terbiyesi,, Bürüksel Üniversitesinde "Psikoloji,, profesörlüğü tevcih edildi . Dökroli'ye kuvvetle müzahir olarak tesis edilen veliler kurumu; "Villa montana,, da , "Uccles,, de birer yeni okul tesis ettiler. Bunlar matmazel Hamaid'in idaresi altındadır .

Dökroli okulu réel ve mesut bir okuldur. Fakat mağrur değil. Bu usul ve müessese, yalnız ziyaretçiler, stajiyerler tarafından değil, hariçten deniz aşırı yerlerden de azamî hararetle karşılanmıştır. 1925 de (Dökroli) Kolombiyada tedrisat teşkilâtı yapmak üzere Amerika tarafından davet edilmiştir . Matmazel Hamaid'den "Florida,, da bir okul tesis etmesi rica olunmuştur .

Tedricen bütün mekteplere bu büyük mürebbinin usullerinin girmekte olduğu da görülüyor .

Çeviren. Adsız E. FLAYOL

Ayın Hulâsası

İnan Mecmuası Çıkarırken

Kant diyor ki : Bir işin başarılması için muhakkak heyecan ve inanç lâzımdır., Trabzon halkevi omuzundaki çetin ödevi başarmağa yönelirken, çıkardığı ilk "Pişdar,, ına "İNAN,, adını vermesi , her şeyden evvel kendisinin ödev ve başarısına bir inançla bağlı olduğunu gösterir. Bu bakımdan Trabzon halkevini kutlulamak ve "İNAN,, ı mutlamak yerinde olur.

Şimdiye kadar faaliyeti "Temenni etmek,, hududunu pek aşmamış olan halkevimizin "İNAN,, elimizde ilk hareket belgesi olacaktır .

Mağlup Purusya yeniden kalmak için çareler aradığı sırada, bulunan en çıkar yol " Mahalle mektepleri,, açmak olmuştur. Bu bir milletin yükselişinde irfan ışığının göreceği mühim işi anlatmak isteyen bir örnektir. Zaten , kurulu şunda bu noktayı amaç edinen halkevleri öğreneğinde :

"Memleketimize göre devlet hazneleri daha zengin , maddi imkânları daha geniş ve okuma, yazma bilenlerin nisbeti % 100 % 95 olan memleketlerde bile halk kültür örgütüne her gün daha çok artan bir önem verilmektedir, "dedikten sonra örnek olarak Macaristanı, Çekoslovakya'yı , Almanya ve İngiltereyi gösteriyor .

Halkevlerimizin, Türk inkılâbının , Türk irfanının ve bunların yegâne feyz kaynağının bir nevi

- Tabirin hoş görülmesini dilerim- "Transformotör istasyonları,, vazifesini gördükleri göz önüne alınınca her şeyden evvel halkı hazırlamak ve yetiştirmek için bir irfan seviyesi hazırlamak vazifesile mükellef oldukları meydana çıkar. Trabzon halkevinin de hız almak için geçirdiği senelerden sonra ilk hareketinin bir "Kültür,, çıkışı ifadesinde olduğunu duymak bize geniş bir nefes aldırdı.

Kültür ihtiyacımıza cevap verecek, bize inkılâbın mana ve amacını öğretecek bir mektebimiz vardır, o da halkevidir. İlk mektepler yarın için ne mana taşıyorlarsa, halkevleri bu günün aynı manayı taşıyan halk örgütüleri. Zaman zaman salonlarının boşluğundan şikâyet eden halkevlerimize "Biçmek için ekmek,, lâzımdır demekle yerinde bir cevap verilmiş olur. Halkevleri sinesinde toplanacak olanların sineleri, Türk inkılâbı, Türk kültürü tohumları ile aşılınmış olmalıdır. O zaman "Bal vermekle Bağdattan gelecek tufeyli sinekler,, yerine bizzat bal yapan çalışkan arılar işleyeceklerdir .

Trabzon halkevinin gayelerini yaymak ve gayelerile beraber yayılmak için çıkardığı "İNAN,, halkevinden halk arasına koşan ilk meşaleci durumundadır .

Ben burada bir ayın hulâsasını çizmeğe savaşırken, Trabzon halkevinin bütün eski günlerini hulâsa etmiş oldum .

Fındıkçıları teşkilâtlandırmalı

Türkiyenin ihracat malları arasında bazan dördüncü bazan üçüncü bazan da ikinciliğe kadar yükselebilen fındık tedkike değer bir iktisat mevzuudur.

Bu emtia şunun ve bunun malı olmaktan ziyade cihan piyasalarında Türk malı olarak tanınması itibarile ayrıca ehemmiyet verilmeğe layıktır.

Bu güne kadar rekabet şartlarından mahrum olarak azamî istifade şartlarının bilinmemesinden mütevellit zararlar tabiiyle evvelâ müstahsilin ve nihayet millî plânın zararına kaydedilmiş bulunuyor. Hâlen bu mal üzerine konulmuş bazı kayıtlar olmakla beraber millî bir vasıf taşıyan bu mahn daha sıkı alâkalanmaya ihtiyacı vardır.

Bir ihraç malı olarak fındık Karadenizin şark sahillerinde Giresun, Ordu, Trabzon vilâyetleri hudutları içine se-pil-miş bulunuyor. Yine bu hudutlar içinde bulunan fındıklar son tahminlere göre 55 — 60 bin hektar arasında olup (7) milyon kadar ağaçtan ibarettir. Bu ağaçların fındıklık olarak gösterdiğimiz vilâyetlere göre verdiği mahsuller de her sene birbirinden mühim fark göstererek vasatî şu rakamlarla ifade olunmaktadır :

Ordu	10 milyon kilo
Trabzon	15 " "
Giresun	20 " "

kadardır ki istihsal yekûnu 40 — 45 milyon kilo arasında dolaşıyor demektir. Bu miktar böyle kalmağa mahkûm mudur? Çoğaltılmaz mı? Muhakkak olan çoğaltmak imkânlarının mevcut bulunmasıdır. Bu imkânın mevcudiyetini tasdik etmek için rakip memleketlerin vaziyetlerini gözden geçirelim.

Rakiplerimizden olan İspanyanın 17 bin hektar fındık sahası olduğu halde aldığı mahsul bize çok yakındır. Yine rakiplerimizden İtalyanın 12 bin hektar fındıklığı bulunduğu halde mahsulü Türkiye miktarına yakındır. Türkiyede Dönüm başına vasatî 60 kilo fındık veren toprak bu memleketlerde 160 kiloyu geçer.

Bizdeki bu genişliğe sebep nedir? Toprak mı nekesdir? İklim şartları mı müsaade etmiyor? Muhakkak ki, bunların hiç birisi değildir. Türk toprakları sakinleri kadar cömerttir. Elverir ki istemesi bilinsin. Bu gün aldığımız mahsule göre istemesini bilmiyoruz demektir ki bu da teknik noksanlığıdır. Mütahassıslar, fındıkçıları bunda mütefektir. Her fındıkçı ileri tekniğin tatbiki sayesinde bu gün aldığı mahsulün 3—4 misli fazlasını alması kabildir. bu fazlalığın evvelâ müstahsil nihayet millî gelir bakımından ehemmiyeti meydandadır. Bu gün için fındıktan temin olunan 10 milyon lira yerine 30 — 40 milyon almak elbette iyidir.

Bu noksanlığın nelerden ileri geldiğini arayacak olursak, bir kaç noktada hulâsa edebiliriz. Birincisi. Fındıklık sahası olarak gösterdiğimiz yerler arasında öyle topraklar vardır ki hakikatte fındık, yetiştirmeğe az müsaittir fakat fındıklık tesis edilmiştir. İkincisi : Yine bu saha içinde öyle yerler vardır ki toprak bu işe çok müsait olduğu halde fındıklık yapılmamış, yapılmışsa bile icabeden hazırlık yapılmamış, bakımdan mahrum edilmiştir. Üçüncüsü : Toplama şekillerimizin fenalığı yüzünden aynı iklim şartları dahilinde aynı mahsulü almağa imkân olamıyor. Çünkü toplarken zedelenen tomurcuklar bir senede ancak kendine geliyor. Mahsul vermesi de ertesi seneye kalıyor. Daha bir çok sebeplerle Türk fındık mahsulü rakip memleketler derecesine çıkamıyor. Bunun için çare olsa olsa esaslı bir devlet koopera-

Tarih ve 23 Nisan

Zekânın, tefekkürün, insanî duyguların hâkim olduğu devirlerde insan cemiyetlerinin müesseseleri de tabiiîlik, mükemmeliyet gösteriyor. Bu bakımdan eski cemiyetlerin kültür ve medeniyet hayatında yer yer, zaman zaman bu manzaraya şahid oluyoruz. Tabiat karşısında insan zekânının işlediği devirler bazan çok hızlı ve verimli olmuştur. Bazan da durgunluk ve şaşkınlık görülüyor. Bununla beraber insanlığın tekâmülü durmadan devam ediyor. asırdan asra veya çağdan çağa devredilen fikir hamulesi devrin ve zeminin feyzine göre artıyor.

tifinin kurulmasıdır. Bu kooperatif bildiğimiz kooperatiflerden farklıdır. Buna giren müstahsil ne kazancından, ne de sahipliğinden bir şey kaybetmez.

Bu devlet teşkilâtı istihsal işini tanzim ettiği gibi ihraç işini de yoluna kor, idare eder müstahsilde sayını, mülkiyetini bu işe hesreterek yaratıcı bir unsur olur. Bu çalışma ile, bu teşkilâtla mevcut fındıklıklar ihya edilir, mevcut olmayanlar da teknik şartlarla tesis olunur. Devlet fındık kooperatifinin ortakları bir mütahassis heyetin programları ve direktifleri dahilinde çalışmaya mecburdur. Türk müstahsilleri böyle müşterek bir bilgi altında toplanırsa her noksan tamamlanır.

Bu işin tanziminden sonra da sürüm işi kendi kendine yoluna, intizama girer. Ziraî istihsalde inkılâbın doğması demek müstahsilleri idaresi altına alan müesseselerin kurulması ve çoğalması demektir.

Ş. Altan

Bu işte tarihin gösterdiği manzara : Mezopotamyada, Anadoluda, Mısırdan görülmeğe başlayan en eski fikir ışıkları Ege havzasında bir ziya huzmesi halini alıyor. Bu devre 15, 16 inci asırlarda Avrupanın fikrî uyanışı için 18 inci asrın mütefekkirlerinin Rönesans tabiriyle ifade ettikleri yürüyüşe mebbe olarak gösterilebilir. Milâttan önce 4 ve 6 ncı asırlar arası Felsefe, ilim, sanat, edebiyat bir kelime ile beşer Dehası, insanlık ruhu büyük bir haşmet ve vuzuhla görülür. Siyasî müesseselerde Demokrasinin velev küçük kitlelere münhasır olsa dahi ideal şekline yaklaştığına da şahid oluyoruz. Zaman geçer, insan kafaları üzerinden başka başka fırtınalar eser, kararan dünya içinde boşluktan, hayalden mesned aramağa başlayan insanlığın ızdırap devresidir. Siyasî müesseseler keyfileşir, zalimleşir, insanın manevî ve fikrî varlığı da taarruza uğrar, teşkilâtlanmış din müessesesi bu sahada idare ve hakimiyet sahibi olur. Düşünen kafalar cehennemlerin ateşli halkaları içindedir. Feodalizm, Teokrasî asırlarca Avrupalıyı uyutur. Bu devre fikir istiklâli yine eski Yurdlarında şarkta hamleler yapar, Avrupanın Rönesansı için malzeme oradadır. Tarihin büyük bir med ve cezrinden sonra Garbin fikir hayatında şarktan alınan aşî tesirile bir filizlenme, müteakiben hızlı bir in-

kişaf başlar. Fikir hürriyetile vicdan spekülasyoncularının musaraası, serbestile zorbalığın mücadelesi başlar. Avrupada olan bu işler ne bir yeni doğuş, ne de bir buluştur. Bu, düşünen insanlığın ta baştanberi bulup Yürüdüğü Yoldu. İnsanlık için tek bir hakikat yolu vardır, o Yol insan zekâsının aydınlattığı Yoldur. Şaşkın, karanlıkta kalmış Avrupa ışığa kavuşuyordu. Artık bir çok şeylerin değiştiğini görüyoruz, Dehalar ilim ve hakikat sahasında ufuklar açıyor, cemiyet, iktisadî faaliyet sistemleri değişiyor, siyasî müesseseler, siyasî hukuk telâkkileri değişiyor, tekâmül halkası bununla tamamlanacak.

23 Nisan ., Bizim millî tarihimizde derin ve şumullü manasile bir tekâmül devresinin, bir Rönesansın millî bünyede başlaması, camiavî zihniyette şuurlaşmasıdır. Bu devreyi kendimize göre izah etmek için tarih alanında bir gezi yaparak yukardaki mülâhazayı bir mukayese esası yapmış olduk. Son Türk Rönesansı bazı mütefekkirlerce 1839 dan başlatılıyor. Bunun edebiyat ve sanat cephesini değil, siyasî sistem tarafını takip edersek ileri geri bir takım hareketler görürüz. Bu hareketlerde zaaf, tereddüt, istikametsizlik barizdir. Bu yolda kuvvetli hareket Türk Camiasının asıl bünyesinde başlıyor, onun yaşamak ve kurtulmak ihtiyaç ve istidadından doğuyor. Millete ait olan her türlü hakimiyeti millet namına

kullanan ve tatbik eden ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmış oluyor. Bu, bir değişmeyi ve başlangıcı ifade eder.

Değişen, asırların mahsulü, artık yaşatıcı değil öldürücü bir mahiyet almış olan siyasî sistemdir. Hakimiyetini filen kullanmay a başlayan millet hakikî kurtuluş ve Yükseliş devresinin küşad resmini de 23 Nisanda yapmış oluyor,

İleri âlemde bu değişme uzun bir devir içinde olarak cemiyet hayatında, devlet sisteminde tefekkür tarzında, ekonomik ve teknik sahada husul bulmuştu. Bu gün yeni Türkiye halkı en temiz şekilde demokrattır. Türk devleti tam manasile layik ve modern Cumhuriyettir. Tefekkür tarzı en tabii istikametini almıştır, Türkiye süratle endüstüri diyarı olmaktadır, Türkiye varacağı medeniyet şahikasının basamakları üzerinde sürat ve ehemmiyetle Yükselmektedir. Bu devrin başlamasından henüz asır geçmiş değildir. Hakikî manasile başlayan Türkinkilâbına 23 Nisan tarihini mebdede alınca devrin 17 inci yılındayız. Türk millî hayatında başlayan bu hareket asırdide olduğunda ihtimal bütün insanlık için yeni bir çağın idrak edildiği farkedilecektir. İhtiyar tarih elbet bunu da gösterir.

A. Günel

Ülkü ve Kültür hareketleri

1 — Trabzon tarihinin ana hatlarını hazırlamak üzere kültür direktörümüzün başkanlığı altında tarih öğretmenlerle halkevi dil tarih komitesi azalarından müteşekkil bir heyet faaliyete geçmiştir.

2 — İlk tedarisat öğretmenleri her çarşamba günü saat 15 den 18 e kadar yeni okul konferans salonunda meslekî toplantılar yapmaktadırlar. Bu toplantılarda geçen yıl kültür bakanlığı tarafından hazırlanan müfredat programı üzerinde tahliller yapılarak mezkûr programın en iyi şekilde tabiki çareleri tesbit edilmektedir. Ayrıca her onbeş günde bir meslekî konferanslar ve nümune dersleri verilmektedir.

3—Öğretmenler birliği geçen ay içerisinde iki toplantı yaparak meslekî ve muhite daha faydalı olmak mevzuları etrafında görüşmüşlerdir. Birlik sayın valimizin müzaheretini ve kültür direktörümüzün kıymetli yardımlarıyla müstakil bir binaya sahip olmuştur. Gelecek ders yılı başından itibaren yeni binasında daha geniş ölçüde kültürel çalışmalarına devam edecektir.

Halkevimizin çalışmaları

Ülkü yolunda kuvvetli adımlarla ilerleyen evimiz son zamanlarda tenvir ve irşad işlerine hız vererek hazırladığı programı ehemmiyetle tatbik etmeğe koyulmuştur. Gerek halkevinde ve gerek kaza ve köylerde verilen seri halindeki konferanslar alâka ile karşılanmakta ve büyük istifadeler temin etmektedir.

Mart ayı içinde Of, Sürmene ve Pulatana yapılan seyahatlarda doktor Kâzım Güler'in (musahabe) si, Ziya Gürkem'in (Zehirli gazlar) hakkındaki tecrübeli konferansı, Abdullah Günel'in (Cumuriyetin haricî siyasetteki muvaffakiyetleri) hakkındaki hitabesi büyük bir halk kitlesi tarafından dinlenmiştir. Buralarda içtimai yardım koluna mensup doktorlarımız tarafından da mevcut hastaların muayeneleri yapılarak ilâçları temin edilmiştir.

Yine bu ay içerisinde evimiz salonunda doktor Kâzım Güler tarafından (Genç kalmanın sırrı), Ömer Sitk Erdi

tarafından (Nasıl yaşamalı) mevzularında konferanslar verilmiştir.

Geçen ay halkevinde doktor Zeki Mesut'un öğretmenliğinde açılan (Zehirli gazlar) kursunu muvaffakiyetle bitirenlerin ehliyetnameleri tevzi edilmiştir.

Bu ay, evimiz salonunda: 3 - 4 - 937 akşamı Dr. Rüknettin Fethi Olcaytuğ tarafından (Gençlik ve İnkılâp) ; 10-4 - 937 akşamı Dr. Zeki Mesut tarafından (Zehirli gazlar), Avni Sağıroğlu tarafından (936 olimpiyadı ve sonuçları); 12-4-937 akşamı Dr. Zeki tarafından (Zehirli gazlar) ; 17-4-937 akşamı Abdullah Günel tarafından (Haçlı seferleri ve Türkler) mevzulu konferanslar ve her konferansı müteakip de Ar kolumuz tarafından konserler verilmiştir. Halkımız bu konferanslara büyük bir rağbet göstermektedir.

21-4-937 çarşamba akşamı Büyük Türk şairi Hâmidin ölümü münasebetile bir ihtifal yapılmıştır. Trabzonun münevver tabakasını sinesinde toplıyan salon kapılarına kadar doluydu. Herkesin göksünde Hâmidin siyah bir çerçive içerisinde küçük bir resmi vardı. Kemal Kefelî'nin toplantıdaki maksadı izah eden sözlerinden sonra büyük ölünün ruhu için bir dakika sukût edilmiştir. Öğretmen Nihadın, üstadın hayatı ve eserleri hakkında çok kıymetli izahatından sonra Dr. Rüknettin de Hâmidin ölümünden duyduğu acıyı anlatan müessir bir hitabe irat etmiştir.

Bundan sonra kültür direktörümüz Rifat Necdet Evrimer (Makber) lisaniyle yazdığı mersiyeyi hazin bir sesle okumuş, büyük bir huşu ile dinlenmiştir. Daha sonra da öğretmen Nurettin, Kâzım, Hakkı, üstadın şiirlerinden parçalar okumuşlardır. İhtifale Neci Korkusuzun, Cumuriyetin üstada verdiği kıymeti anlatan veciz sözlerle nihayet verilmiştir.

24-4-937 akşamı iki maç yapmak üzere şehrimize gelen Giresunlu sporcular şerefine evimiz tarafından bir çay ziyafeti verilmiş sayın Valimiz de bu toplantıya şeref vermişlerdir. Ziyafet geç vakitlere

kadar büyük bir samimiyet havası içinde devam etmiştir.

Evimizin her şubesinde büyük bir faaliyet görülmektedir. Kitapsaray gece güydüz halkımıza açık bulunmakta ve okuyucuları günden güne artmaktadır. Geçen ay içinde kitap okuyanların sayısı 437 dir.

Sosyal yardım kolumuza mensup sayın doktorlarımız kendilerine tahsis edilen günler de müracaat eden hastaları muayene etmektedirler. Verilen reçeteler evimiz tarafından yaptırılmaktadır. Halk dershaneleri kolunun açtığı Almanca kursu devam etmektedir.

Spor komitesi halkevinin karşısında, etrafı güzel bir bahçe haline getirilen binada çalışmalarına devam etmektedir.

Dil, Tarih v Edebiyat kolu Trabzon tarihi hakkında incelemeler yapmaktadır.

Köycüler kolumuz da köylü ile her sahada teması temin için her fırsatta faydalı gezintiler yapmaktadır.

Halkevleri faaliyeti

Kastamonu Halkevine açık mektup

Vilâyetiniz memlekete bir çok güzide insan yetiştirmiştir. Bunlar arasında "Bahar zade Feride",de başlıbaşına bir kıymettir. Bir kaç gazeli elimize geçen bu şairin her halde gayri matbu bir divanı olması lâzımdır. Kastamonideki edebiyatı seven gençlerimiz, bir araştırma yaparlarsa bu divan elde edilebilir.

Kastamonu Halkevinin değerli gençlerinden şair Feridenin hayatına ait bir tedkikname neşrini ve divanın bastırılmasını rica ediyoruz.

İNAN'ın okuyucularından dileklerimiz :

Ayda bir çıkacak olan "İNAN", her şeyden evvel bir ülkü ve kültür mecmuasıdır. İyinin, güzelin ve doğrunun ideolojisni yapmağa çalışacaktır. İNAN'a koyacağımız yazılarda sözden ziyade öze ehemmiyet vermeğe mecburuz. Böyle bir ruh ile yaşamağa çalışacak olan mecmuaya kıymetli yazılarını esirgemeyecek muhterem zevat bu cihete verecekleri ehemmiyetle hem mecmuanın payıdar olmasına, hem de kıymetlenmesine başlıca âmil olacaklardır; bilhassa mahallî mevzular üzerinde ve bir tedkik mahsulü olacak yazılar bu kıymetin daha ziyade artmasına yarayacaktır. Mezkûr hususu bilhassa rica ediyoruz .

İnen

Abone şartlarımız : HER YER İÇİN YILLIĞI (180) kuruştur .

Müracaat yeri : Trabzon Halkevi : İNAN

Basıldığı yer : (Yeniol) Basımevi.

Mes'ul müdürü : A. GÜNEL

FIATI 15 KURUŞ